

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ

Ξενάγηση στους αρχαιολογικούς
χώρους του τόπου μας

Δημοτικό Σχολείο Μοιρών - Δημοτικό Σχολείο Αγίου Νικολάου

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

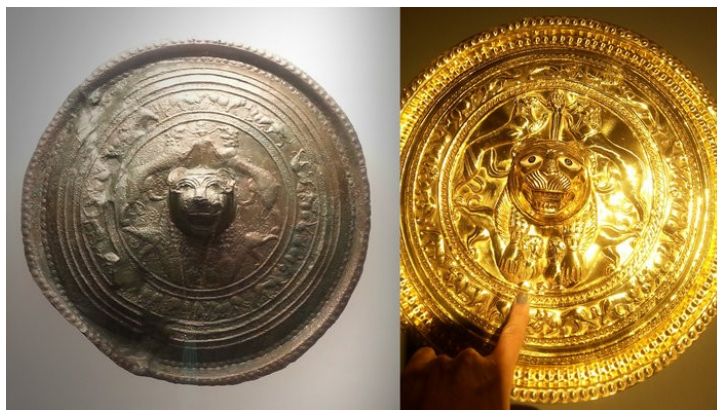
Ξενάγηση στους αρχαιολογικούς
χώρους του τόπου μας:
Αρχαία Ελεύθερνα

Σιμόνη Παλιεράκη - Αθηνά Τριαματάκη

Προθάλαμος/Είσοδος μουσείου

- 1 Με την είσοδό μας στο Μουσείο της Ελεύθερνας μπορούμε ν' απολαύσουμε την καταπληκτική θέα στον _____.

1. Χάλκινη _____ της Ελεύθερνας με κεφάλι _____ από των «Τάφο των Πολεμιστών» (830-720 π.Χ.).
- 2 2. Υπάρχει και μια «χρυσή» ολίοδια _____, την οποία επιτρέπεται ν' αγγίζουμε.
3. Δεν χρησιμοποιήθηκε στον _____ αλλά ήταν _____ κάποιου σκεύους.
- Σύμφωνα με το μύθο οι _____ που προστάτευαν το νήπιο Δία στο
- 3 Ιδαίον Άντρο χτυπούσαν τις χάλκινες _____ τους για να μην ακούσει το κλάμα του ο πατέρας _____ και τον φάει.

4

Μαρμάρινη στήλη με _____ πρόσωπο του θεού _____. Στα πλάγια υπάρχουν εσοχές, όπου κρεμούσαν _____ (2^{ος} αιώ. μ.Χ.).

Αίθουσα Α

Η μεγαλύτερη σε μέγεθος αίθουσα Α περιλαμβάνει εκθέματα που , **παρουσιάζουν** τη δημόσια, πολιτική, θρησκευτική, κοινωνική και ιδιωτική ζωή της Ελεύθερνας, είναι κυρίως **αντικείμενα που προέρχονται** από άλλες πόλεις της Κρήτης και περιοχές όπως η Αττική, η Πελοπόννησος, οι Κυκλάδες, τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, η Μ. Ασία, η Κύπρος, η Φοινίκη.

Στη μέση της αίθουσας, το μαγικό άφθαρτο υλικό, ο χρυσός, αποτελεί υλικό κομψών κοσμημάτων.

5

_____ κόσμημα που απεικονίζει μια
_____. Διακρίνουμε τη μορφή μιας
_____ με περούκα, όπως επίσης τα χέρια
της. Επίσης αναγνωρίζουμε το σώμα της
_____ και τα φτερά της στολισμένα με
τοσοδούλικα υπέροχα _____. Όταν το
αντιστρέψεις βάζοντας το επάνω κάτω, η θεά
εξαφανίζεται και εμφανίζεται ένα ωραιότατο
άνθος, ένας _____.

6

Περίαπτο σε σχήμα _____. Είναι
_____ με _____ πάστα από
την Αίγυπτο. (8^{ος}-7^{ος} αιώ. π.Χ.)

7

Χρυσό κόσμημα σε μορφή _____. (8^{ος}-
7^{ος} αιώ.π.Χ.)

Η πλάκα είναι από _____ και απεικονίζει τη ζωή του

- 8 _____ . Φαίνεται η _____ να βουτά από το πόδι των _____ στα νερά της _____.

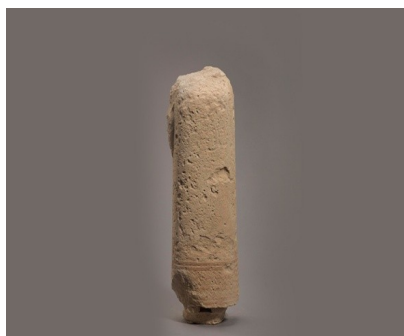
Αίθουσα Β

Στην αίθουσα Β αναπτύσσεται η θρησκευτική και η λατρευτική ζωή στην Ελεύθερνα, από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως και τα Βυζαντινά χρόνια.

9

Μαρμάρινο άγαλμα της _____ (2ος-1ος αιώ. π.Χ.) . Η θεά προσπαθεί να βγάλει το σανδάλι, γιατί προετοιμάζεται να κάνει _____. Την παρατηρεί ο θεός _____. Είναι μια παρέα αγαλμάτων που στόλιζε το Μεγάλο Λουτρό της πόλης της _____

10

Ένα από τα σημαντικότερα ευρήματα της Νεκρόπολης της _____ , είναι η «_____», που είναι αδελφή της διάσημης «Κυρίας της Ωσέρ», ένα άγαλμα που βρίσκεται σήμερα στο Μουσείο του _____ στο Παρίσι.

11 Στους τάφους βρέθηκαν πολλά αγαλματίδια με μορφή ζώων, γνωστά σε μας ως _____ .

12 Επίσης βρέθηκαν και μικρές γυναικείες _____. (8^{ος}-3^{ος} αιώ. π.Χ.)

13 Χριστόγραμμα, αλυσίδα και _____ (4^{ος} - 7^{ος} αιώ. μ.Χ.). Αποτελούν μέρος φωτιστικού .

14 Το Μνημείο 4Α, ηρώο-ιερό, αποτελεί ένα από τα πρώτα μνημεία του « _____ » στην παγκόσμια ιστορία.

Παρατηρούμε δηλαδή κομμάτια από ένα μνημείο πολεμιστών, όπου δε βρέθηκαν οστά ή στάχτη.

Αίθουσα Γ

Η αίθουσα Γ είναι αφιερωμένη στις νεκροπόλεις της Ελεύθερνας. Παρουσιάζονται εδώ μόνον ευρήματα από τις ανασκαφές στην νεκρόπολη της Ορθής Πέτρας, καθώς σε αυτήν εικονογραφούνται περιγραφές από τον κόσμο του Ομήρου, όπως π.χ. η τυπική ταφική πυρά (καύση), ανάλογη δηλαδή με την ταφική πυρά του Πατρόκλου που περιγράφεται στη ραψωδία ψ της Ιλιάδας. Από την ανασκαφή της νεκρόπολης

στην Ορθή Πέτρα φαίνεται ότι η Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου, κυρίως από το 900 έως και τα τέλη του 6ου ή τις αρχές του 5ου αι. π.Χ., είναι η πιο σημαντική περίοδος της πόλης, που συνδέεται άμεσα με τον Όμηρο (*Ιλιάδα* και *Οδύσσεια*).

15 Η μικρή Βιτρίνα αφηγείται την ιστορία τεσσάρων _____, που ήταν _____ ή/και _____, που όπως όλα δείχνουν ενταφιάστηκαν μαζί. Στον τάφο τους, μνημειακή κατασκευή πριν από τα μέσα του 7ου π.Χ. αιώνα, που βρίσκεται στο Νεκροταφείο της Ορθής Πέτρας, τοποθετήθηκε πρώτα η _____ κοπελίτσα 13,5 ετών. Μετά έβαλαν τη 16χρονη, στη συνέχεια την 28χρονη και τέλος την 72χρονη, η οποία ήταν _____.

Η θέση των σωμάτων τους ακολουθεί την πορεία του _____, με τη μικρότερη να έχει

16 στραμμένη την κεφαλή προς την _____ και τη γηραιότερη προς τη _____. Οι νεκρές φορούσαν πολυτελή ενδύματα και _____. Χρυσές ταινίες κάλυπταν κάποια μέλη του σώματός τους.

17 _____ επιστήθιο κόσμημα με προτομή ζώου, το ζωάκι είναι _____ ή _____.

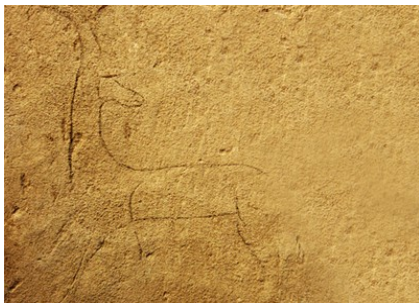
Σ' έναν άλλο λαξευτό τάφο βρέθηκαν η _____ από κόκκαλα, τα όπλα, τα _____ και _____, των γενναίων _____

18 της Ελεύθερνας. Μέσα στον «Τάφο των _____» βρέθηκε η χάλκινη ασπίδα που συναντήσαμε στην είσοδο του μουσείου. Σκέπαζε ένα δοχείο που περιείχε στάχτη.

19

Απανθρακωμένο _____ από ταφική πυρά (720-700 π.Χ.)

20

Επιτύμβιος πεσσός (στήλη) από πέτρα. Διακρίνουμε χαραγμένο κάποιο ζώο: _____ (7^{ος} αιώ.π.Χ.)

21

_____ φιάλη (λεκάνη).

Βρέθηκε στον τάφο των 4 γυναικών. Είναι η μόνη λεκάνη από εκείνη την εποχή που σώζεται ολόκληρη (7^{ος} αιώ.π.Χ.).

Τα ευρήματα από την ταφική πυρά αριστοκράτη _____ .

Δίπλα στον νεκρό βρέθηκε σκελετός ενός _____. Αυτό το εύρημα είναι τόσο σημαντικό, γιατί μας επιβεβαιώνει τα σωστά λόγια του

_____, όταν περιγράφει στην Ιλιάδα την ταφή του _____.

- 22 Στο Μουσείο της Ελεύθερνας ανακαλύψαμε πολλά **ζώα**, μεγάλα και μικρά. Κάποια από αυτά είναι :

Σημειώσεις

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ

Ξενάγηση στους αρχαιολογικούς
χώρους του τόπου μας

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Είμαι στο Μουσείο της Ελεύθερνας κι όμως βλέπω μπροστά μου μια γέφυρα....στέκει εδώ και 2300 χρόνια μες στο πράσινο!!!!

Είναι το σύμβολο του _____. Η _____ συμβολίζει τους επιστήμονες-εργάτες που βοηθούν στη λειτουργία του μουσείου.

Αίθουσα Α

*Και στη λίθινη εποχή ήθελαν οι άνθρωποι να έχουν περιποιημένα τα μαλλιά τους.

Είναι μια _____ από _____ .

* Ένα παιδάκι έπαιζε μαζί μου, με τα χρόνια έσπασα κι έμειναν μόνο λίγα κομμάτια.....

Είναι ένας _____ .

*Τη νύχτα με φωτίζει, δε χρειάζεται να το κρατώ.

Είναι ένας _____ .

* Ευωδιές κι αρώματα συνόδευαν τον αθλητή, όπου κι αν πήγαινε.

Είναι ένα _____ .

* Ήλιος φωτεινός, μου δείχνει και την ώρα.

Είναι ένα _____ .

* Η θεά Αφροδίτη καθόταν πάνω μου, μετά από τόσα χρόνια όμως, το ταξίδι την κούρασε κι έπεσε....

Είναι ένα _____ ενός _____ .

* Είμαι Μούσα, μα δε βλέπω και δεν ακούω, ούτε μπορώ να μιλήσω.

Είναι ένα _____.

*Στο Αιγαίο κολυμπώ και την Ελεύθερνα ήρθα βρω.

Είναι ένα _____.

*Μικρό ψαράκι κρύφτηκα σε τόσο δα δακτυλιδάκι.....

Είναι ένα _____.

* Με χρησιμοποιούσαν για να μη καούν, όταν έριχναν κάρβουνα στη φωτιά.

Είναι ένα _____.

*Είμαι πουλάκι χρυσό και κάθομαι στο λαιμό.....

Είναι ένα _____.

Αίθουσα Β

*Πάνω μου έχω τον σταυρό καθώς και το Α και το Ω.....

Είμαι ένα _____.

*Είμαστε δυο και περνάμε καλά, ο ένας ήπια λίγο παραπάνω!!

Είναι ένας _____ κι ο θεός _____.

*Μόνη είμαι και κλαίω, περιμένω να συναντήσω την αδελφή μου.

Είναι η _____ της _____.

Αίθουσα Γ

*Δε μπορείτε να φανταστείτε, τι όμορφος που είμαι!!!! Απλά

βρέθηκαν μόνο τα πόδια μου.....

Είναι ένας _____.

-3-

*Μοιάζει να 'χω κοτσιδάκια, μα στολίζω το λαιμό μιας όμορφης
κόρης.

Είναι ένα _____

*Και στον Αχιλλέα άρεσε να παίζει....με χρειαζόταν στα επιτραπέζια
παιχνίδια...

Είναι ένα _____

*Σύμβολο είμαι στην Κνωσσό, μα και στην Ελεύθερνα υπήρξα
σημαντικό...

Είναι ένας _____.

* Με φορούσαν γενναίοι πολεμιστές, σε πολλούς έσωσα τη
ζωή.

Είναι ένα _____ .

* Σήμερα σουβλίζουμε το κρέας (τον οβελία) κι έχουμε στα ποτήρια
δροσερό νερό ή κρασί. Στα ομηρικά έπη χρησιμοποιούσαν
_____ για το κρέας και _____ για
το κρασί .

Ξενάγηση στους αρχαιολογικούς
χώρους του τόπου μας:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΣ

(αυτό είναι για ανάγνωση στο σπίτι)

Ιστορία της Ελεύθερνας

Στους πρόποδες του Ψηλορείτη, αποκαλύφθηκαν πριν κάποια χρόνια τα ερείπια της αρχαίας πόλης, της Ελεύθερνας.

Η ύπαρξη πόσιμου νερού από φυσικές πηγές, χειμάρρους, πηγάδια κ.ά, η οπτική επαφή με τη θάλασσα της βόρειας ακτής της Κρήτης, η ύπαρξη καλλιεργητικών εκτάσεων, βοσκοτόπων για κτηνοτροφία και δασών για ξυλεία, τα αρωματικά και ιαματικά βότανα για να θυμιάσουν τους θεούς τους και για να γιατρέψουν τον ανθρώπινο πόνο, τα λατομεία ασβεστόλιθου, κυρίως στο λόφο Περιστερέ, και τα μεταλλεία σιδήρου στο όρος Κουλούκωνα (Ταλλαία όρη στα ανατολικά της επικράτειάς της), καθώς και οι καλές κλιματολογικές συνθήκες είναι ορισμένοι από τους λόγους που έκαναν την περιοχή κατάλληλη για την ανάπτυξη της σπουδαίας αυτής αρχαίας πόλης.

Σύμφωνα με την παράδοση η πόλη έλαβε το όνομα της από τον Ελευθήρα, έναν από τους Κουρήτες που προστάτευαν το νήπιο Δία κρούοντας τις χάλκινες ασπίδες τους για να μην ακούσει το κλάμα του ο πατέρας Κρόνος και τον φάει.

Υπήρξε μια από τις σημαντικότερες αρχαίες πόλεις της Κρήτης - σύμφωνα με τα σημερινά ανασκαφικά δεδομένα - μια πόλη πρωτεύουσα των γεωμετρικών - αρχαϊκών χρόνων, δηλαδή της εποχής της διάδοσης και καταγραφής των ομηρικών επών. Η αρχαία Ελεύθερνα αποκαλύπτει όλα τα μυστικά της περίπου από το 3000 π.Χ. έως τον 14ο αι. μ.Χ., ενώ από την ανασκαφή της νεκρόπολης στην Ορθή Πέτρα φαίνεται ότι η Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου, κυρίως από το 900 έως και τα τέλη του 6ου ή τις αρχές του 5ου αι. π.Χ., είναι η πιο σημαντική περίοδος της πόλης, που συνδέεται άμεσα με την αυγή του ελληνικού πολιτισμού και τον Όμηρο (Ιλιάδα και Οδύσσεια).

Κόβει νομίσματα τον 4ο αι. π.Χ. Τον 3ο αι. π.Χ. η Ελεύθερνα πολεμούσε εναντίον των Ροδίων και των συμμάχων τους Κνωσίων.

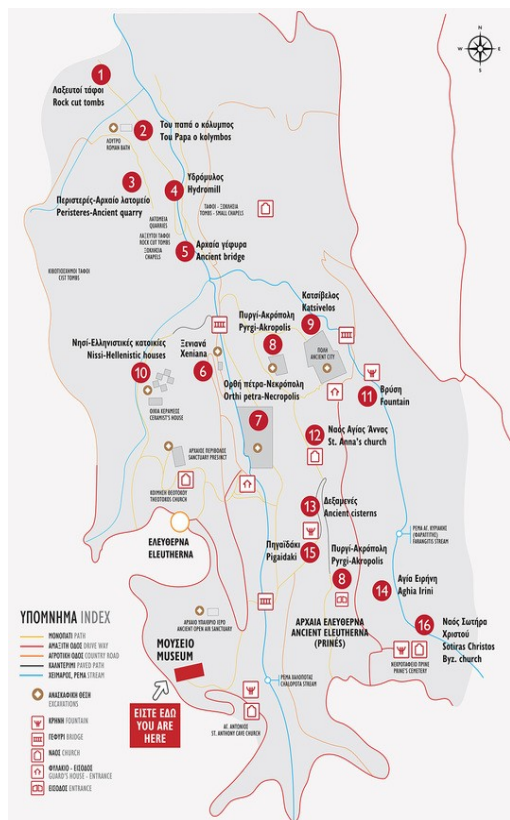
Όταν το 220 π.Χ. οι κρητικές πόλεις πολεμούσαν μεταξύ τους η Ελεύθερνα στάθηκε στο πλευρό της Κνωσού. Με πολιορκία όμως των αντιπάλων αναγκάστηκε να εγκαταλείψει αυτή τη συμμαχία. Το 68 π.Χ. όταν ο Ρωμαίος στρατηγός Μέτελλος επιτέθηκε στην Ελεύθερνα, η πόλη κατόρθωσε να αντισταθεί για αρκετόν καιρό στην πολιορκία των Ρωμαίων, λόγω του οχυρού της θέσης της, αλλά τελικά κυριεύτηκε μετά από προδοσία.

Από την πόλη Ελεύθερνα κατάγονταν ο ποιητής Λίνος, ο φιλόσοφος Διογένης, ο λυρικός ποιητής Αμήτωρ και ο γλύπτης Τιμοχάρης, πατέρας του Πυθόκριτου του Ρόδιου που κατασκεύασε την περίφημη Νίκη της Σαμοθράκης.

Ανασκαφική έρευνα διενεργήθηκε στον αρχαιολογικό χώρο το 1929 από την Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή, υπό τη διεύθυνση του H. Payne για περίπου είκοσι ημέρες.

Συστηματικές ανασκαφές, που πραγματοποιούνται από το 1985 κι εξής από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, έφεραν στο φως σπουδαία αρχαιολογικά λείψανα, που δίνουν την εικόνα της αρχαίας πόλης, κυρίως από τους γεωμετρικούς έως και τους πρωτοβυζαντινούς χρόνους, χωρίς ωστόσο να λείπουν τα στοιχεία της αδιάκοπης χρήσης του χώρου από την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (3η χιλιετία π.Χ.) έως και τα νεότερα χρόνια.

Αρχαιολογικός χώρος Ελεύθερνας

Οι ανασκαφές στην Αρχαία Ελεύθερνα έχουν φέρει στο φως εξαιρετικά ευρήματα διαφόρων χρονολογικών φάσεων, από τη υπονεολιθική περίοδο έως τα υστερορωμαϊκά και βυζαντινά χρόνια, δεκάδες επιγραφές, γλυπτά, αντικείμενα από πολύτιμα υλικά, νομίσματα, εξωτικά αντικείμενα από την Ανατολή, μεταλλικά αντικείμενα και σκεύη, γυάλινα αγγεία κ.ά. Οι κύριοι πυρήνες της αρχαίας πόλης βρίσκονται στους λόφους Πυργί και Νησί, που ανήκουν στους σημερινούς οικισμούς της Αρχαίας Ελεύθερνας και Ελεύθερνας αντιστοίχως. Στην ανατολική πλευρά του λόφου του Πρινέ (Αρχαίας Ελεύθερνας) σώζονται τοίχοι της ελληνιστικής περιόδου, ρωμαϊκά οικοδομήματα, παλαιοχριστιανική βασιλική

και κτήρια.

Στις ανατολικές υπώρειες του ίδιου λόφου, στη θέση Κασιβελος, έχει έρθει στο φως η βασιλική του Μιχαήλ Αρχαγγέλου που κτίστηκε στη θέση ενός παλαιότερου ελληνιστικού ιερού. Χρονολογείται, σύμφωνα με την ιδρυτική επιγραφή, στο 430-450 μ.Χ. και καταστράφηκε τον 7ο αι. μ.Χ.

Στον περιβάλλοντα χώρο έχουν ανασκαφτεί τάφοι του 6ου και 7ου αιώνα και τρεις ρωμαϊκές οικίες που καταστράφηκαν από τον ισχυρό σεισμό του 365 μ.Χ. Επίσης, έχουν αποκαλυφθεί ρωμαϊκό λουτρό, λιθόστρωτος δρόμος καθώς και μεγάλων διαστάσεων δημόσιο οικοδόμημα, πιθανόν ελληνιστικών χρόνων (2ος - 1ος αι. π.Χ.), που χρησιμοποιήθηκε και κατά τη ρωμαϊκή περίοδο (1ος - 2ος αι. μ.Χ.).

Στο βόρειο τμήμα της ακρόπολης στην κορυφή του λόφου οικοδομικά λείψανα χρονολογούνται κυρίως στους ρωμαϊκούς και παλαιοχριστιανικούς χρόνους. Στη θέση αυτή τοποθετείται ο διαχρονικός πυρήνας της αρχαίας πόλης, όπως μαρτυρούν αρχιτεκτονικά λείψανα της Ύστερης Εποχής του Χαλκού, ένας κλίβανος γεωμετρικών

χρόνων, ένα αρχαϊκό ιερό με πιθανότατα διαχρονική συνέχεια, καθώς και ρωμαϊκά και παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά κτίσματα.

Στο δυτικό τμήμα του λόφου δεσπόζει η νεκρόπολη της Ορθής Πέτρας που με τα έως σήμερα ανασκαφικά δεδομένα ξεκινά από το 870/850 π.Χ. και φθάνει έως το 600/550 π.Χ.

Πάνω από τμήμα της περίφημης νεκρόπολης έχουν αποκαλυφθεί ελληνιστικές και ρωμαϊκές φάσεις της αρχαίας πόλης, κτήρια, πλακόστρωτοι δρόμοι κ.λπ.

Ολόκληρη συνοικία της ελληνιστικής περιόδου με κατοικίες αλλά και πεντάστυλο πρόπυλο δωρικού ρυθμού (400 π.Χ.) με τον περίβολο ιερού ανασκάφτηκαν στη θέση Νησί στον δυτικό λόφο της σημερινής Ελεύθερνας.

Μνημεία και υλικά κατάλοιπα βρίσκονται διάσπαρτα σε όλη την περιοχή, όπως τμήμα οχυρωματικού πύργου στην κορυφή του λόφου Πυργί, με χρήση από τους ελληνιστικούς έως και τους βυζαντινούς χρόνους, οι τεράστιες υδατοδεξαμενές κάτω και δυτικά από τον οχυρωματικό πύργο, ένα τεράστιο λατομείο ασβεστολιθικού πετρώματος στη θέση Περιστερέ, νεκροπόλεις των ρωμαϊκών κυρίως χρόνων κάτω από το λατομείο στα ΒΔ της πόλης στην περιοχή της Λαγκάς, καθώς και λίθινη γέφυρα ελληνιστικών χρόνων βόρεια του λόφου Πρινέ.

Άποψη από το Πυργί

Άποψη της ελληνιστικής/ρωμαϊκής πόλης και η Βασιλική του Μιχαήλ Αρχαγγέλου

Νεκρόπολη της Ορθής Πέτρας

Στη Νεκρόπολη της Ορθής Πέτρας η ανασκαφική έρευνα δείχνει τις ταφικές πρακτικές που εφαρμόστηκαν στην Ελεύθερνα. Ήταν η ταφή και η καύση με πολλές παραλλαγές και πλούσια ευρήματα.

Ανάμεσα στα σημαντικά και εντυπωσιακά ευρήματα της Ορθής Πέτρας είναι η ταφική πυρά (ΛΛ/90-91) που χρονολογείται στα τέλη του 8ου αι. π.Χ. (730-710 π.Χ.) και ανήκε σε έναν πολεμιστή, επιφανές μέλος της τοπικής κοινωνίας, ο οποίος κάηκε σε ηλικία περίπου 30 ετών.

Στα ΒΔ της πυράς ανακαλύφθηκε ο ακέφαλος σκελετός ενός γεροδεμένου άνδρα ηλικίας 30-40 ετών σε αφύσικη στάση και χωρίς κτερίσματα γεγονός που οδηγεί στην υπόθεση, ότι πρόκειται για αιχμάλωτο εχθρό που εκτελέστηκε μπροστά στην πυρά του

Ελευθερναίου πολεμιστή, ως εκτέλεση αντιποίνων. Με την ταφή αυτή επαληθεύεται για πρώτη φορά από ανασκαφικά ευρήματα η περιγραφή αλλά και η αλήθεια του Ομήρου, όταν στην 23η ραψωδία (Ψ) της Ιλιάδας περιγράφει την πυρά του Πατρόκλου και την σφαγή δώδεκα αιχμαλώτων Τρώων προς τιμήν του.

Επίσης, το ταφικό μνημείο Μ που φιλοξενούσε τέσσερις γυναίκες διαφορετικής ηλικίας (70-72 χρόνων, 13, 16 και 28 χρόνων) από επιφανή ελευθερνώτικη γενιά, η γηραιότερη από τις οποίες ήταν σημαντική, όπως δείχνουν τα ευρήματα που χαρακτηρίζουν την αριστοκρατική και την ιερατική της ιδιότητα.

Άλλες πλούσιες ταφές πολεμιστών και άλλων Ελευθερναίων προδίδουν μια κοινωνία πολύ κοντά στις ομηρικές περιγραφές, με πλούτο, εξωστρέφεια, δηλαδή συχνές και εντατικές σχέσεις με τον έξω κόσμο και έντονη δραστηριότητα, όπως προδίδουν και πολλά αντικείμενα που έχουν φτάσει στην Ελεύθερνα από διάφορους τόπους του Αιγαίου, της Κύπρου, της Μ. Ασίας, αλλά κυρίως της Εγγύς Ανατολής (Φοινίκης, Συρίας) και της Αιγύπτου.

Άδειες CC
creativecommons.gr